

זה היה העולם שהיה

לפני 25 שנה

בגליון "העולם הזה" שהופיע השבוע לפני 25 שנה, החלו מתפרסמות הצעותיהם של הקוראים לאיש השנה תשי"ג. כשרוב הקוראים ממליצים על מנחם בגין (שבמקום פחות מחדוש באו לשומעו יותר ממאה אלף איש) או על דוד בן-גוריון. גיבור מרד המאורקאים בוארדיסליב (לבסוף נבחרה אשת-שנה, יעל רייז) • הכתבה "הסצועים לא זעקו" סיפרה על טרגדיה מישראלית, שבה החליטו הבגלים אשר נאלץ במשך שנים לעשות את הכביסה בבית, לשים בעזרת סכין-גלילה קץ לחיי אשתו השתלטנית ובנם המשוהה שמזוהה-קבע היומי והחיד שלו היו 12 כוסות קפאז ליום • תחת הכותרת "נשאתי לברי בתוך הלילה" סיפר, בווידיאו אישי, הסופר יגאל מוסיונוף על נסיונותיו להקים תיאטרון בבאר-שבע (היה לי פריוזר, מכרתי אותו כדי לשלם צ'ק), או בקיצור, כפי שהוא הודיע על שער הגליון: איך נבנתו לברי?

דינוזאורוס בגן-חיות מודרני

רבי שלום רוכב על ישראל

אישים

מה רצח את רוקה?

זה היה כאילו מרינה שלמה נתקפה עליידי יסורימציפון. לא רק עסקנים בני כל המפלגות, אלא גם המוני אנשים פשוטים, שבאו ללוות את ישראל רוקה בדרכו האחרונה, הרגישו הרגשה שתומה של אשמה כלפי האיש. כי ישראל רוקה, הצבר בן ה-63, לא נקטל רק עליידי מחלת-לב. הוא נרצח עליידי הפטה פוליטית, שהרסה את האיש, הפכה אותו לגרוטאה פוליטית בעודו בחיים. **דיים בכיסים.** ערב קום המדינה לא היה איש מאמין כי ירידתו של רוקה תהיה כה מהירה ואכזרית. כי כראש העיר הגדולה ביותר בארץ ישראל הוקם בידו את גיוריה-רוקח העברי המרוכז והחשוב ביותר, היה בין חצי תריסר חשובי העברים בארץ. הוא הגיע למקום זה בצורה בלתי

מדובר עם שיעירי האנגלי נרה, הוציא אינסטינקטיבית, את ידיו. **מיספר 2.** רוקה לא היה מעולם איש מיפלגה. כראש-עיר האמין כי הדרך הנכונה לעצירת מפא"י היא להקים גוש של כוח אורחי ממשל. לכן יסד את האיחוד האזרחי, אירגון של ראשי-ערים ובעלי עמדות-ימניות אחרות. אולם רוקה נאלץ להכיר בעובדה כי בארץ לא ייתכן כוח פוליטי ללא ארגון מיפלגתי. הוא הצטרף לציונים הכלליים, ונראה לרכים כמנהיגה המיועד הטיבעי. המשבר הראשון בא כבר ערב הבחירות לכנסת הראשונה. פרץ ברנשטיין הועמד בראש האופוזיציה הציונים הכלליים. רוקה טרם להפיע במקום השני והתכוונן לפרוש מן החיים הפוליטיים. רק התערבותם של צעירי המפלגה שינתה את דעתו. המשבר השני בא עם כניסת הציונים הכלליים לקואליציה

נעליים? יש! זיוה בינדר, מלכת המים 59, התכוונה למי מתנות-ההכרתה שלה (ממערכת תכשיטים עד מיספרה זוגות נעליים גבוהות-עקב מן הסוג שהיא מציגה למעלה) וסיפרה גם קצת על עצמה: היא בתו של בעל כריכה, צייר בשעות הפנאי, אוהבת לטייל (כמעט את כל הגליל עברתי ברגל!) וכבר הספיקה לכבב בסרטים.

רגילה. כאשר מת מאיר רינוגוף, לא היה לרוקח. אגן סגן ראש-העיריה בן 39, רוב כמעצת העיר. מפא"י עשתה קנינתה עם מנחם בגין הימין, והיא הייתה בניהו בנצחון. **אחר ששכל היה אכזר,** טילפן מושל המחוז הכריטי לביתו של רוקח, הביע לו, בשם הנציב העליון, את ברכתו לרגל נצחון. אדם אחר יכול היה להינזק עליידי צורה זו של עליה מטעם שלטון הור. לא כן רוקח. במהרה יצר סגנון של גאוה לעומית, שעורך הפרט בין אנגלים ועברים כאחד. פרט לדוגמה: כאשר הושב במחנה-המעצר בלטרון, לשם ריכוז פעולות המחתרת, פנה אליו ראש הכולסיה הכריטית כשאלה. רוקח העיף בו מבט של בוז, סינן בין שיניו: "הוצא את יריך מן הכיסים כאשר אתה,

"העולם הזה" 1146 תאריך: 16.9.1959

כמו יוסף סרליון ויוסף ספיר, שידעו למשוך בחוטים, היה רוקח חסרי-ישע. אולם עד הסוף נשאר נאמן לעצמו. **הצבעה על עיסקת-הנשק הגרמנית,** כאשר עשרות חברי-כנסת משני הצדדים הצביעו בניגוד למצפונם בעד קום מיפלגתם, היה הוא "האחד בסרס" — הח"כ היחיד שסטה בעניין מצפוני זה מקום מיפלגתו, נמנע באופן הפגנתי-מהצבעה. היתה זאת ההפגנה הראשונה של האיש, שרגל באמונה כי האדם קודם לחברי-המיפלגה וכי הכבוד העצמי חשוב מן הכיסא.

עיתונות

כתורת השבוע כמדור הספורט של הארץ, מעל לרשימה של יחיאל ארוי על מצב הכדורסל: כדורזל.

הוי

צפת קר בדם חם צפת שב אדם לביתו. מצא את אשתו כוורועות גבר זר וגרליגוף, היכה את אשתו מכות-רצח, והסכיר למאהב כי אינו מכה אותו, מפני שהוא פוחד ממנו.

טיול טברייני

בעמוד האחרון של העולם הזה, שהיה לפני 25 שנה קודש לחומר קל ונקרא **העולם הבא,** הביאה עורכתו, לילי גלילי, קאריקטורות, חמשירים (מעשה בעצמך מכירת / מניסה להתחיל עם גברת. / הוא טעה בסגנון / זמן הון אילו הון / הוא האמיר את שינוי למז' כרת.) וגם מפרי עטם של קוראים, כמו סיפור הזיכרון המישפחתי של הקורא יוסף לניאדו מטבריה: **סיפור זה קיבלתי מסבי: פעם יצאו רבי שלום ורבי ישראל לירושלים.** או עוד לא היו ריליזיאנסים, העליה נעשתה ברגל, פיתאום הפע רבי שלום על גבו של רבי ישראל ואמר לו: **מעשה ארכב עליך?** מה פיתאום? שאל רבי ישראל. ענה לו רבי שלום: **הן כתוב בפירוש — שלום על ישראל? רבי ישראל המיסכן טיפס במעלה ההר, כשחברו רוכב על גבו. עד שלפתע עצר רבי ישראל ושמת את רוכבו, רבי שלום, בחוזה על הארץ. מה עשית לך? צווח רבי שלום ברוב כאב.** חיך רבי ישראל, והסביר בתרועת-נצחון: **הלא כתוב — תן שלום בארץ?**

פנים חתוכות

(המשך מעמוד 47) הסרט הבא שבו הופיע היה לא בדיוק ירושלים (עם ג'ואנה פאקולה היפה). הפעם הוא בא לתלאיכבי מביתו הקבוע בחיפה, לצורך צילומי סרט חדש של עמוס גוטמן (נגוע) הנקרא יתומות הסערה. הסרט מספר על אח ואחתי, על מערכת-היחסים ביניהם ואחרי, שאמץ אותם עוסבים בנייהם עיירת הפיתוח שבה נולדו ועוברים לתלאיכבי ומה שקורה להם בעיר הגדולה. **אני לא רוצה להיות פלאקט שנע על הבימה או על המסך,** זה לא מעניין אותי. כל בימאי או שחקן מערב את עצמו ואת מחשבותיו במה שהוא עושה, אבל לא יזרזוהו. קודם כל אמונת, זו יצירה, זה דבר פרטי. לא הקולנוע ולא התיאטרון יביאו את המהפכה". ג'וליאנו מגדיר את עצמו מבחינה פוליטית כאנרכיסט, כמו אקו ואחיו. מבטים, שרואים אותו לקלפי ביום הבחירות ואינו מצביע.

בסוף השיחה מתבקשת השאלה אם הוא כועס על הוריו שהולידו אותו לתוך סיטואציה כליכך מסוכנת ולא ברורה. ג'וליאנו עונה מייד, בלי להרהר אפילו רגע: **"אני מודה להם. אני מודה שאני תוצר של שני האומים האלה.** אני מודה להם שהיקנו לי ידע בשתי שפות, שאיפשרו לי להיות את שני הגושים. על האינטליגנציה והאהבה שנתנו לי. אני מודה להם על הכל. אני אוהב אותם".

פיטורין פיתאומיים

ב עידו מדבר, נשמע רחש מכיוון המירפסת של הדירה, הנמצאת בקומת הקרקע על הבניין. ג'וליאנו מעיף לאחור מבט חשדני. יוסי שגיא קופץ מעל המעקה, מויד את ונכנס פנימה, בדיוק כמו הכיריונים שהיכו אותו לפני כמה ימים. הוא מחייך לשלום ורץ לחדרו ההחליף בגדים. בעוד זמן קצר הוא צריך להתייצב במקום העבודה החדש שלו, מיסעירב אסקוק (מכורה החדש של תל-אביב הקטנה). הוא מתלבש בחופזה לוקח איתו את אביו, אחיו הצעיר של ג'וליאנו, והשניים ממהרים למיסערה.

יוסי עבד תקופה מסוימת כרוגמן אחרי שהשתחרר מהצבא. בו זמנית גם עבד כמלצר באותה המיסערה, עד שזו נסגרה לצורך שיפוץ. לפני שבוע, ימים אחדים לפני שהמיסערה נפתחה מחדש, קיבל שוב עבודה כמלצר, וכך גם אביו חאמיס-מר.

יוסי היה צריך לעבוד במישמרת של היום השישי, אך בגלל החתך המכוון על פניו ובגלל התחבשות המשווה, ביקש שידחו לו את המיש-מרת והיא נדחתה ליום הראשון השבוע. אבל יוסי לא עבד כבא ליום, ולא יעבוד גם אחר-כך. הוא בא למיסערה ביחד עם אביו, והשניים לבשו מיד את בגדי העבודה וניגשו ללוח שעליו רשום סידור-העבודה של העובדים. לתדהמתו הוא כי שמו מרוק מסידור העבודה. ראה ניגוש למלצר הראשי, אך זה ענה לו ברורות מה קרה והעביר אותו הלאה למנהל. כשבא למנהל, בחור בשם רני, נענה כי אין שום רצון לפגוע בו, אך הוא לא יוכל לעבוד במישמרת. "אמר לי שום לא רוצים בעיות", סיפר יוסי המום כולו. "באותה הזדמנות התחילו לחקור לגבי אביו, אם הוא של הארץ של הערבי שגר איתי. אנתו לא נשארנו לשמוע הכל ופשוט עזבנו ככעס". כשהתבקש להגיב על המיקרה, ענה רני מן המיסערה: "יוסי עוב ככעס, הוא אפילו לא נשאר לשמוע מה יש לומר. אנתו לא היינו מעוניינים שיעבוד אצלנו. הוא אומנם התקבל לעבודה, אבל קורה שאחרי שאנתו מקבלים מלצר, אנתו יכולים להחליט שהוא לא מתאים. במיקרה שלו זה היה באמת מהר מאוד. אני פשוט לא מעוניין לראות אותו יום יום. אני לא אוהב לראות את פניו". אמר לבסוף רני, כשהשאלות היו לוחצות יותר.

ענת סרגוסטי

בראש זקוף

(המשך מעמוד 43) שמעון חרמון באחריות למוטה של כרמלה מכוח היותו האחרון שפגש בה. בהתבסס על התשובות לשת-השאי לחוב הראשונות, החליטו השופטים בחיוב גם על השאלה השלישית. השופטים קיבלו כי המניע לרצח היה הריונה של כרמלה ותביעתה להכיר באכזריות של כרמלה. התנגדותה של כרמלה להפלה לתנוק, התנגדותה רצונה לגרל את הילד, היו עלולים לחשוף את הנאשם לתביעה מישפטית וכדייקת רקמות היתה יכולה להוכיח כי הילד הוא בנו של חרמון. כדי למנוע זאת רצח את הבחורה.

בלי שימחת נקמה

מ אחר שחרמוז נחר בהכחשה כוללת, כפר בכך שנפגש עם כרמלה באותו ערב, ושפגישה כזו נקבעה בכלל, היה על השופטים לפתור את השאלה הקשה, אם מותה של כרמלה נגרם ברצח ככוונה תחילה או בהריגה.

השופטים השתמשו בכלל האומר כי אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשהו. המכה הקטלנית בראשה של כרמלה הביאה אותם למסקנה, כי מי שהלם במכשיר קנה בראשה וגרם לשבר כוה, התכוון לתוצאה הקטלנית. גם משריפת הגופה הסיקו השופטים את הכוונה-תחילה. מי ששרף את הגופה במקום נידח בגדה וטרם לשפוך את מירב הדלק דווקא על ביטנה של המנוחה, התכוון לטשטש את הזתם, למחות את הריונה. "לאדם שגרם למוות, היתה כוונה להשחית את הגופה, אחרת לא היה שורף אותה" כתבו השופטים. הריונה של כרמלה לא יכול היה לגרום להיטור, הקבוע כבר במשפט. חרמון היה מודע לכך שבר זמן מה מקודם, ולכן לא יכלה כרמלה להוציאו משלוותו עליידי שיחה על ההריון. מצאע כל המישר אחר מצד הנאשם, בצה אותו בית-המישפט אשם ברצח ככוונה תחילה. העונש הקבוע בחוק לעבירה זו הוא מאסר-עולם.

למרות שהעונש קבוע בחוק ואין דרך לטעון נגדו, ביקש שימעון חרמון לומר כמה מילים, ולוא גם באופן פורמלי. הוא התייעץ עם סניגורו ואז קם על רגליו ואמר לשופטים: "שמעתי את החלטתכם, ואין לי ספק שאתם קבעתם אמת מישפטית. אבל אני חף מפשע, לא ראיתי את כרמלה, לא הרגתי אותה ולא רצחתי אותה.

"אני קורבן לאמונתי בצדק הישראלי, אבל גם היום אני מאמין בבתי-המישפט. יום אחד, ואין לי כל ספק שהוא יגיע, כאשר יתגלה הרצח או הרוצחים, הרבה אנשים יאכלו את הכובע שלהם. אני אלך לבית-הסוהר למאסר-עולם עם ראש מורם, כי אין לי יד בפשע הזה".

המעמד הדרמטי הסתיים מהר. הצלמים והקהל הוצאו מהאולם, ורק בני מישפחתו של חרמון נותרו איתו לדקות אחרונות לפני שילך למאסר-עולם. בחיוב ניגשו אליו אחותה של כרמלה וגיסה. הם אמרו לי: "אמרנו לך שכך זה ייגמר? את רואה שהוא הרשיע? הם היו מרוצים מהתוצאה, אך לא היתה בהם שימחת-נקמה.

מלאו אהרונוב, אחותה של כרמלה, אמרה לי: "כמה חבל שכרמלה איננה. אם היא היתה יולדת את התינוק, הוא היה מקבל חינוך כל-כך טוב והיא היתה משה משתל לנגן עם ג'ונם אב והיא היתה נראית אחרת אילו היו יותר אנשים כמו כרמלה". אמרה כאשר דימעה מנצצת בעיניה. כנסתי להיפטר מאביו של חרמון שעמד באולם ליד בני-מישפחתו. חששתי לרגע כי האיש למוד הסבל לא יחיוק מעמד ויישבר, אחרי ששמע את פסק-הדין ששלח את בנו למאסר-עולם. אבל הוא לחץ את ידי ושאל: "תגיד, כמה זמן לוקח עד שנשמע העיריעור בעליון? מנגנון-ההגנה המופ" לא של האדם התחיל כבר לפעול.

אילנה אלון